

6. Selivanova, N.M.; Delik, N. S. The right to use the land as an object of accounting. *ECONOMICS: time realities*, №2(36), 2018. Retrieved from: <http://dspace.opu.ua:8080/xmlui/handle/123456789/8103>
7. Land policies for growth and poverty reduction a world bank policy research report. Retrieved from: http://documents.worldbank.org/curated/en/485171468309336484/310436360_20050007001644/additional/multi0page.pdf
8. Нізалов Д., Івінська К., Кубах С., Нів'євський О.. Мораторій на землі с/г призначення для чайників і не тільки... Режим доступу : <https://voxukraine.org/uk/moratoriy-na-zemli-ua/>
9. Міжнародний стандарт фінансової звітності 16 «Оренда». Режим доступу : [https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IFRS16%20ukr_AH%20\(1\)-compressed%20\(1\).pdf](https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IFRS16%20ukr_AH%20(1)-compressed%20(1).pdf)
10. TOP 5 biggest changes with the new lease accounting standard (ASC 842). Retrieved from: [https://www.gaapdynamics.com/insights/blog/2016/08/16/top-5-biggest-changes-with-the-new-lease-accounting-standard-\(asc-842\)](https://www.gaapdynamics.com/insights/blog/2016/08/16/top-5-biggest-changes-with-the-new-lease-accounting-standard-(asc-842))
11. Кальніченко А. Що має знати власник землі в очікуванні відміни мораторію на відчуження сільськогосподарських земель. *Мала енциклопедія нотаріуса*, 2019. № 1. Режим доступу : <http://yurradnik.com.ua/stati/d1-89-d0-be-d0-bc-d0-b0-d1-94-d0-b7-d0-bd-d0-b0-d1-82-d0-b8-d0-b2-d0-bb-d0-b0-d1-81-d0-bd-d0-b8-d0-ba-d0-b7-d0-b5-d0-bc-d0-bb-d1-96-d0-b2-d0-be-d1-87-d1-96-d0-ba-d1-83-d0-b2-d0-b0-d0-bd-d0-bd/>
12. Редіх Е. Темні води емфітевзису. Плюси та мінуси довгострокової «оренди по-новому». Режим доступу : <https://agropolit.com/spetsproekty/398-temni-vodi-emfitevizisu-plyusi-ta-minusi-dovgostrokovoyi-orendi-po-novomu>
13. Applying IFRS New IASB leases standard — Mining and Metals October 2016 [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applying_IFRS:_New_IASB_leases_standard_-_Mining_and_metals/\\$File/Apply-Leases-MM-October2016.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applying_IFRS:_New_IASB_leases_standard_-_Mining_and_metals/$File/Apply-Leases-MM-October2016.pdf)

Рецензент д.е.н., професор Голян В.А.

УДК 657.1

Писаренко Т.М., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ПРОГНОЗУВАННЯ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА, ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕТАП ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

У статті розкрито сутність прогнозування, яке є однією з функцій управлінського обліку. Обґрунтовано важливість прогнозування господарської діяльності підприємства для ефективного управління ним. Висвітлено методику прогнозування витрат на виробництво продукції промислового підприємства. Розглянуто основні етапи визначення прогнозної собівартості виготовленої продукції, визначено фактори впливу на окремі показники діяльності підприємства при формуванні прогнозної фінансової звітності.

Ключові слова: управлінський облік, прогнозування, структура витрат, закон спадаючої віддачі, матеріальні витрати, витрати на оплату праці, загальновиробничі витрати, невиробничі витрати, прогноз витрат, собівартість виготовленої продукції.

Pisarenko T.

FORECASTING THE COST OF PRODUCTION AS AN IMPORTANT STAGE OF MANAGING ACCOUNT FOR INDUSTRIAL ENTERPRISE

The article reveals the essence of forecasting, which is one of the functions of managerial accounting. The importance of forecasting the economic activity of the enterprise for its effective management is substantiated. The method of forecasting expenses for industrial production is highlighted. The main stages of determination of forecast cost of manufactured products are considered, factors of influence on separate indicators of activity of the enterprise are determined at formation of forecast financial reporting.

Key words: managerial accounting, forecasting, cost structure, law of decreasing return, material expenses, labor costs, total production costs, non-production costs, cost forecast, cost of manufactured goods.

Pisarenko T.H.

ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ОБЪЕМОВ ПРОИЗВОДСТВА, КАК ВАЖНЫЙ ЭТАП ОРГАНИЗАЦИИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

В статье раскрыта сущность прогнозирования, которое является одной из функций управленческого учета. Обоснована важность прогнозирования хозяйственной деятельности предприятия для

эффективного управления им. Описано методику прогнозирования затрат на производство продукции промышленного предприятия. Рассмотрены основные этапы определения прогнозной себестоимости произведенной продукции, определены факторы влияния на отдельные показатели деятельности предприятия при формировании прогнозной финансовой отчетности.

Ключевые слова: управленческий учет, прогнозирование, структура затрат, закон убывающей отдачи, материальные затраты, затраты на оплату труда, общепроизводственные расходы, непроизводственные расходы, прогноз затрат, себестоимость произведенной продукции.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Управлінський облік вже давно зайняв своє гідне місце в обліковому процесі будь-якого підприємства. Сфера його впливу поширюється на внутрішні та зовнішні процеси діяльності господарюючого суб'єкта, дає можливість об'єднати різноманітні інформаційні потоки у необхідних для управлінського персоналу аспектах та забезпечує прийняття виважених управлінських рішень.

Однією з важливих функцій управлінського обліку виступає прогнозна, суть якої полягає у передбаченні майбутніх витрат діяльності підприємства. Це досить складне завдання. Адже на рівень витрат впливає значна кількість чинників, а саме: вітчизняне законодавство, внутрішні та світові тенденції на ринку подібної продукції, стан виробничих потужностей, наявність якісної сировинної бази та кваліфікованого основного і допоміжного персоналу, цінова політика, якість продукції, ситуація у конкурентів, інші. Компетентний аналітик повинен володіти великим масивом знань для якісного прогнозування. Саме ці фактори визначають рівень відповідальності та значимості прогнозування як важливого елемента управління підприємством.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питання прогнозування при організації управлінського обліку висвітлені у працях значної кількості науковців, серед яких: Атамас П.Й., Головка Т.В., Голов С.Ф., Друрі К., Наливайко А., Нападовська Л.В., Пушкар М.С., Райан Б., Хонгрэн Ч., Шершньова З.Є., Шевчук В.Р. та інші [1-11].

Не зважаючи на значну кількість публікацій залишаються актуальними питання щодо організації прогнозування витрат на виробництво продукції.

Цілі статті. Метою написання статті є розкрити економічний зміст процесу прогнозування, висвітлити методику прогнозування витрат на виробництво продукції промислового підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Прогнозування – це передбачення майбутньої діяльності підприємства, виступає складовою управлінського обліку [1, 2, 7-10].

Процес прогнозування охоплює період від одного року до кількох, залежно від бачення керівництвом стратегії розвитку підприємства.

Розрізняють різні методи прогнозування: експертних оцінок, економіко-математичного моделювання, екстраполяції трендів, інші [2].

Метод експертних оцінок передбачає врахування суб'єктивних думок експертів про майбутній стан підприємства. Для експертних оцінок характерним є передбачення майбутнього на основі раціональних аргументів та інтуїції.

Часто на практиці використовують комбінований метод прогнозування. Наприклад можливим є поєднання методу експертних оцінок з методом економіко-математичного моделювання. Метод економіко-математичного моделювання ґрунтується на дослідженнях різних об'єктів за допомогою їх представлення як систем (математичних моделей) і аналізу цих систем.

Планування обсягів виробництва продукції напряму залежить від запланованих обсягів реалізації [3, 4-6]. В основу виробництва закладаються дані, одержані в результаті вивчення попиту різних ринкових сегментів: окремих груп населення, підприємств, організацій та інших споживачів, яким і буде адресована продукція підприємства. Отже фінансові аналітики повинні підключити службу маркетингу

підприємства до процесу планування та складання бюджетів реалізації. За допомогою маркетологів фінансовий аналітик визначає прогнозний перелік продукції, прогнозні ціну (π_i) і кількість реалізації (κ_i). За цими показниками складається бюджет (прогноз) реалізації, в основі якого лежить формула:

$$P_i = \sum \pi_i \times \kappa_i \quad (1)$$

Наступним кроком у процесі прогнозування господарської діяльності буде прогноз обсягів і структури продукції підприємства. Обсяг і структура продукції, що вироблятимуться, залежать від: обсягів та структури ресурсів, які використовуються у виробництві; від рівня використання нових технологій на підприємстві.

Плануючи обсяги виробництва, необхідно врахувати економічний закон спадаючої віддачі. Суть цього закону: існує певна межа у доцільності додаткових витрат. Будь-які додаткові витрати поза цією межею не призводять до збільшення обсягів виробництва.

Наявність такого роздільного показника може бути зумовлена обмеженістю виробничих потужностей. Наприклад підприємство використовує у виробничому процесі чотири виробничі лінії, на кожній з яких одночасно може працювати четверо працівників. Отже максимальна кількість основних робітників, які підприємство може прийняти на роботу складає шістнадцять чоловік. Збільшення кількості основного персоналу на одного, двох і більше працівників призведе до додаткових витрат підприємства на заробітну плату. Але випуск продукції при додатковому збільшенні основного персоналу не збільшуватиметься у прямо пропорційній залежності, оскільки кількість робочих місць обмежена: робітники будуть по чергово працювати за робочими місцями. Наслідком подібної ситуації на підприємстві будуть умовні перевитрати по статті витрат «Витрати на оплату праці», що зумовить зменшення прибутковості підприємства у звітному періоді.

Нарешті, коли зусиллями фінансових аналітиків, експертів і маркетологів визначені прогнозні обсяги виробництва у розрізі різних видів продукції, приступають до досить трудомісткого процесу розрахунку прогнозних витрат на виробництво.

Прогноз потреби у матеріалах складають у натуральному й вартісному вираженні. Його мета – визначення кількості матеріалів, необхідних для виробництва запланованого обсягу продукції та кількості матеріалів, що необхідно закупити протягом планового періоду. В основі розрахунку лежать діючі норми витрат матеріалів на окремий виріб (n_i) і ціни на матеріали (m_i):

$$M_i = \sum m_i \times n_i \quad (2)$$

Робочі таблиці для розрахунків зазвичай мають складну будову з детальними розшифровками по окремих видах матеріальних витрат. Ступінь складності диктує специфіка господарської діяльності підприємства.

Як підсумок такого трудомісткого процесу для фінансового аналітика буде отримання показника матеріальних витрат з урахуванням цінової політики конкретного фінансового року.

Як вже зазначалося, фінансовий аналітик повинен розрахувати показники матеріальних витрат для досягнення прогнозного обсягу виробництва у бюджетному році в натуральному та вартісному вираженні. На основі натуральних показників, здійснюватиметься розрахунок потреби у матеріальних ресурсах на рік з урахуванням залишків запасів на складах і у виробництві базового підприємства. Саме від цього показника залежатимуть: витрати на закупку матеріалів; необхідні грошові потоки у розрізі окремих періодів (на місяць, квартал, рік); залишки по прогнозних показниках грошових коштів, матеріальних запасів; стан розрахунків з постачальниками.

Загальна схема розрахунку витрат на закупку матеріалів представлена у формулі:

$$З_{\text{м}} = З_{\text{кін.}} + П_{\text{мат.}} - З_{\text{поч.}}, \quad (3)$$

де $З_{\text{м}}$ – витрати на закупку матеріалів;

$З_{\text{кін.}}$ – прогнозні залишки матеріалів на кінець планового періоду;

$З_{\text{поч.}}$ – прогнозні залишки матеріалів на початок планового періоду;

$П_{\text{мат.}}$ – прогнозна потреба в матеріалах для реалізації виробничої програми планового періоду.

Цей механізм розрахунку прогнозних витрат на закупку матеріалів представлений у працях Атамаса П.Й. [1], Голова С.Ф. [3], Друри К. [4], Нападовської Л.В. [6] та й інших науковців.

Всі розрахунки здійснюються в розрізі окремих видів матеріальних запасів у натуральному та вартісному вираженні.

Наступним етапом є визначення планових витрат на оплату праці. Для цього очікуваний обсяг виробництва кожного виду продукції множать на трудомісткість одиниці продукції, а потім отриману трудомісткість випуску множать на вартість 1 людино-години (тобто середню годинну тарифну ставку). Розрахунок за статтею «Витрати на оплату праці» є не менш важливим і трудомістким процесом. Такі витрати можуть бути розраховані за центрами витрат (видами робіт, ділянками, цехами), а потім зведені у єдину форму, розроблену фінансово-аналітичною службою підприємства. Обліковці-аналітики маючи такі показники будуть прогнозувати: загальні нараховані витрати на оплату праці, систематичні виплати по оплаті праці та їх вплив на грошові потоки підприємства, кінцеві залишки за окремими статтями прогнозного балансу («Розрахунки по оплаті праці», «Грошові кошти», «Нерозподілені прибутки та непокриті збитки», інші).

Прогноз накладних виробничих витрат відображає обсяг усіх витрат, пов'язаних із виготовленням продукції, за винятком прямих витрат. Накладні виробничі витрати складаються з кількох статей і містять змінну та постійну частину. Кожне підприємство самостійно визначає перелік статей прогнозування накладних виробничих витрат та передбачає шляхи їх оптимізації.

Комплексність статей накладних виробничих витрат передбачає масштабну роботу аналітиків при їх прогнозуванні та розрахунку впливу цих витрат на зміну прогнозних статей фінансової звітності. Не зважаючи на обсяги розрахункової роботи, в основі прогнозування лежать споріднені математичні розрахунки, які описані при висвітленні методики прогнозування матеріальних витрат і витрат на оплату праці [2, 3, 6]. Всі витрати для узагальнення зводяться в окрему таблицю. Таблиця довільна і складається самостійно кожним підприємством.

По завершенні прогнозних розрахунків окремих виробничих витрат визначають собівартість виготовленої продукції за прогнозний період. Розрахунки роблять у розрізі окремих видів продукції, що планують випускати у майбутньому році (роках). Для цього враховують зміну залишків незавершеного виробництва на початок і кінець звітного періоду. Аналітикам ці розрахунки дадуть можливість розрахувати прогнозні статті балансу «Незавершене виробництво» і «Готова продукція».

Заплановані обсяги реалізації продукції у розрізі місяців, кварталів, років дадуть можливість розрахувати обсяги реалізованої продукції і відповідні статті «Звіту про фінансові результати», зокрема визначити валовий прибуток або збиток від реалізації продукції.

При прогнозуванні необхідно врахувати адміністративні, комерційні, інвестиційні та інші витрати, які можуть бути характерні для базового підприємства. Методика прогнозування таких витрат є індивідуальною для кожного підприємства. Але послідовність прогнозування повинна бути наступною: визначення переліку статей витрат та рівня деталізації таких витрат, встановлення джерел отримання інформації про витрати та методики розподілу накладних витрат. Оскільки згадані вище накладні

витрати не включаються до собівартості виробленої продукції, ми не будемо зупинятися на методиці їх прогнозування.

Висновки. Таким чином, прогнозування обсягів виробництва, прямих та непрямих виробничих витрат є важливою ділянкою планування на підприємстві. Ця робота потребує від аналітичного персоналу знань нормативної бази, детального вивчення ринку діяльності базового підприємства, уважності та скрупульозності у розрахунках.

Список використаних джерел:

1. Атамас П.Й. Управлінський облік. Київ, 2009. 440 с.
2. Головки Т.В., Сагова С.В. Стратегічний аналіз: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / за ред. д-ра екон. наук, проф. М.В.Кужельного. Київ, 2002. 198 с.
3. Голов С. Ф. Управлінський облік. Київ, 2003. 703 с.
4. Друри, Колин. Введение в управленческий и производственный учёт. Москва, 1998. 783 с.
5. Наливайко А. Теорія стратегії підприємства: Сучасний стан та напрямки розвитку. Київ, 2011. 227 с.
6. Нападівська Л. В. Управлінський облік. Київ, 2004. 544 с.
7. Пушкар М.С. Розробка систем обліку. Тернопіль, 2004. 198 с.
8. Райан Б. Стратегический учет для руководителей. Москва, 1998. 224 с.
9. Шершньова З. Є. Стратегічне управління. Київ, 2004. 699 с.
10. Шевчук В. Р. Стратегічний управлінський облік : навч. посібник / за ред. О. М . Ковалюка. Київ, 2009. 176 с.

Рецензент д.е.н., професор Голян В.А.

УДК: 657:336.226

Романченко Ю.О., к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія

ОБЛІК ТА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Визначено економічну сутність спрощеної форми обліку та звітності. Висвітлено умови та особливості застосування спрощеної форми обліку. Сформовано блок-схему взаємозв'язку спрощеного плану рахунків та реєстрів спрощеної форми обліку малих підприємств. Досліджено склад та строки подання спрощеної фінансової звітності малими підприємствами.

Ключові слова: бухгалтерський облік, бухгалтерські реєстри, бухгалтерські форми, суб'єкти малого підприємництва, фінансова звітність.

Romanchenko Y.

ACCOUNTING AND FINANCIAL REPORTING OF ENTERPRISES OF SMALL BUSINESS

The article is dedicated the economic essence of the simplified form of accounting and reporting. Conditions and peculiarities of application of the simplified accounting form are highlighted. The block-diagram of the interconnection of a simplified plan of accounts and registers of the simplified form of accounting of small enterprises has been formed. The composition and terms of presentation of simplified financial statements by small enterprises were explored.

Keywords: accounting, accounting registers, accounting forms, small business entities, financial reporting.

Романченко Ю. А.

УЧЕТ И ФИНАНСОВАЯ ОТЧЕТНОСТЬ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Определена экономическая сущность упрощенной формы учета и отчетности. Освещены условия и особенности применения упрощенной формы учета. Сформирована блок-схема взаимосвязи упрощенного плана счетов и регистров упрощенной формы учета малых предприятий. Исследован состав и сроки представления упрощенной финансовой отчетности малыми предприятиями.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, регистры бухгалтерского учета, формы бухгалтерского